

Sınıf Öğretmeni Adaylarının COVID-19 Salgını Sonrası Yüz Yüze Eğitim, Uzaktan Eğitim ve Sınıf Öğretmenliği Programına İlişkin Görüşleri: Bir Ölçek Geliştirme ve Değerlendirme Çalışması*

Ceren Deniz COŞKUN¹

Elif YILDIRIM²

Kübra ÇELİKDEMİR³

Özet

Bu çalışmada, COVID-19 salgını sürecinde yürütülen uzaktan eğitim ve sonrasında geçilen yüz yüze eğitim sürecine odaklanılarak, sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşleri incelenmiştir. Çalışmaya, sınıf öğretmenliği programında okuyan 20'si devlet, 4'ü vakıf olmak üzere 24 farklı üniversiteden toplam 238 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşleri, çalışma kapsamında geliştirilen "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime ve Yüz Yüze Eğitime İlişkin Görüşleri Ölçeği" adlı ölçek kullanılarak incelenmiştir. Ayrıca sınıf seviyesi, üniversite türü ve cinsiyet değişkenlerine göre öğretmen adaylarının görüşlerindeki farklılıklar sorgulanmıştır. Bulgular, öğretmen adaylarının yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime tercih etmelerine rağmen, uzaktan öğretim yapma konusunda kendilerini yeterli bulduklarını ve uzaktan eğitimin sınıf öğretmenliği programının geleceğinin şekillenmesinde önemli gördüklerini göstermektedir. Ayrıca, öğretimsel yeterlik ve programın geleceği alt boyutlarında vakıf üniversiteleri lehine bir sonuç bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler

COVID-19, uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim, sınıf öğretmenliği programı, öğretmen adayları.

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 19.08.2023

Kabul Tarihi: 06.05.2024

Elektronik Yayın Tarihi: 28.06.2024

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1346499

* Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenmiştir.

¹ TED Üniversitesi, cdeniz.coskun@tedu.edu.tr, ORCID: 0009-0004-7620-797X

² TED Üniversitesi, elif.yildirim@tedu.edu.tr, ORCID: 0009-0000-4766-470X

³ Dr. Öğretim Üyesi, TED Üniversitesi, kubra.celikdemir@tedu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2428-9964

Preservice Primary School Teachers' Views on Face-to-Face Education, Distance Education, and Primary Teacher Education Program in the Post-COVID-19- : A Scale Development and Evaluation Study

Ceren Deniz COŞKUN

Elif YILDIRIM

Kübra ÇELİKDEMİR

Abstract

In this research, which focuses on distance education carried out during the COVID-19 pandemic and the subsequent transition to face-to-face education, the views of preservice primary school teachers regarding face-to-face education, distance education, and primary education programs were examined. A total of 238 preservice primary school teachers from 24 different universities participated in the study, with 20 being state universities and four being foundation universities. Descriptive survey model was utilized in this study. Preservice teachers' views were analyzed using the "Preservice Teachers' Views on Distance Education and Face-to-face Education" scale which were developed for the present study. Additionally, the differences in views of preservice teachers based on grade level, university type and gender were explored. The findings indicate that although preservice teachers prefer face-to-face education over distance education, they consider themselves competent in administering distance education and perceive distance education as significant in shaping the future of the primary education program. Moreover, a favorable outcome was found for foundation universities in terms of instructional competence and the future of the program.

Keywords

COVID-19,
distance education,
face-to-face education,
primary education program,
preservice teachers,

About Article

Sending Date: 19.08.2023

Acceptance Date: 06.05.2024

Electronic Issue Date: 28.06.2024

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1346499

GİRİŞ

Dijital dönüşüm eğitim sistemlerinde yapısal değişiklikleri beraberinde getirmekte iken, 2020 yılı Ocak ayında başlayan COVID-19 salgını, bu değişimi anlık ve çözüm odaklı olarak hızlandırmıştır (TEDMEM, 2020). Salgın sebebiyle neredeyse tüm dünyada okullar kapatılmış, öğrenmenin sürdürülmesi için uzaktan eğitim yöntemleri devreye sokulmuştur (Çelikdemir, 2020). Kapatılmalar yalnızca K-12 (12 senelik ilk ve ortaöğretim eğitimi) düzeyinde değil, yükseköğretimde de söz konusu olmuştur. Mart 2020'de, pek çok ülkeye paralel olarak, Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında, eğitim-öğretim faaliyetlerinin uzaktan eğitim imkanlarıyla devam etmesi gerektiği kararlaştırılmıştır (YÖK, 2020). Zorunlu uygulamalar gerektiren alanlar dışında, yükseköğretimdeki eğitim-öğretim faaliyetleri 2020-2021 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar uzaktan eğitim ile sürdürülmüştür. Bu nedenle, Türkiye'de

yükseköğretimde COVID-19 salgını sebebiyle zorunlu uzaktan eğitim süresi, bu çalışmanın odağında olan eğitim fakülteleri sınıf öğretmenliği programı dâhil, 1,5 yıla ulaşmıştır.

COVID-19 salgını ile birlikte başlayan zorunlu uzaktan eğitim hakkında yükseköğretim düzeyinde yapılan çalışmalarda uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajları tartışılmıştır. Coğrafi engellerin ortadan kalkması, derslere ve ders içeriklerine kolay erişim sağlanması, zamandan tasarruf edilmesi, esnek eğitim olanakları ve derslerin tekrar izlenebilmesi gibi avantajlar ön plana çıkmıştır (Çavuşoğlu ve Tepebaşılı, 2022; Duman, 2020; Kruse, 2022; Yolcu, 2020). Buna karşın, gerekli teknolojik cihazı ve internet bağlantısına sahip olmayan veya internet bağlantı hızı yeterli olmayan öğrenciler uzaktan eğitime erişim sorunlarıyla karşılaşmıştır (Elatri, 2021; Karahan vd., 2020; Kazieva, 2021; TEDMEM, 2020; Yurdakal ve Susar Kırmızı, 2021). Ayrıca, üniversitelerin dijital alt yapı, kapasite ve deneyimleri uzaktan öğretim sürecine uyumda farklılık göstermiş ve uzaktan eğitimin niteliği öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sağlama yeterliklerinden etkilenmiştir (TEDMEM, 2020). Konuya ilişkin olarak, Subaşı ve arkadaşlarının (2023) çalışmasında evden çalışma rahatlığının kolaylaştırıcı faktörler arasında yer aldığı, finansal sorunlar ve internet problemlerinin ise önemli engeller olduğu raporlanmıştır. Bu sebeple çalışma, pandemi sırasında uzaktan eğitim deneyimlerini şekillendiren bireysel, sosyal ve çevresel faktörlerin karmaşık etkileşimini vurgulamaktadır. COVID-19 salgını sürecinde uygulanan uzaktan eğitime yönelik öğretmen adaylarının görüşlerine odaklanan birçok çalışma bulunmaktadır (Duban ve Şen, 2020; Erşen ve Yumak, 2021; Karatepe vd., 2020; Yolcu, 2020; Yurdakal ve Susar Kırmızı, 2021). Bu çalışmalar, öğretmen adaylarının uzaktan eğitimi yalnızca zorunlu durumlarda öğrenmenin devamını sağlayıcı bir araç olarak değerlendirdiklerini ve COVID-19 salgını sürecinde çoğunlukla olumsuz deneyimler yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Er Türküresin, 2020; Karatepe vd., 2020; Uysal ve Karagöz, 2021; Yakar ve Yıldırım Yakar, 2020). Örneğin, Karatepe vd. (2020) tarafından farklı bölümlerde okuyan 173 öğretmen adayıyla yürütülen araştırmada, öğretmen adayları uzaktan eğitim sürecinde öğretim üyeleri ve arkadaşları ile iletişimde ve derslerde motivasyonlarını sürdürmede sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca aynı çalışmada, öğretmen adaylarının gelecekte çevrimiçi ders verme konusunda isteksiz oldukları, kendilerini çevrimiçi derslerde yetersiz buldukları ve çevrimiçi derslerin eğitimin geleceği olduğuna inanmadıkları sonucuna varılmıştır. Alanyazında, katılımcılarını sınıf öğretmenliği programında okuyan öğretmen adayları ile sınırlandıran çalışmalar da bulunmaktadır (Gedik ve Erol, 2022; Karahan vd., 2020; Yolcu, 2020). Sınıf öğretmeni adayları, COVID-19 sürecinde aldıkları eğitim sürecinde teknik sorunlar sebebiyle uzaktan eğitime erişim sorunu yaşadıklarını, uzaktan öğrenme için hazır bulunuşluklarının düşük olduğunu, bazı öğretim elemanlarının teknolojik yeterliliğinin düşük olduğunu ve uygulamalı dersler için uzaktan eğitimin uygun bir yöntem olmadığını belirtirken, uzaktan eğitimde dersleri tekrar izleyebilme ve rahat bir ortamda takip edebilme gibi avantajlarının olduğunu ve senkron derslerin daha faydalı olduğunu ifade etmişlerdir (Karahan vd., 2020; Yolcu, 2020). Gedik ve Erol (2022), sınıf öğretmenliği programındaki 305 öğretmen adayı ile yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının ortalama değerin üzerinde olduğu, yani olumlu tutuma sahip oldukları, sonucuna ulaşmıştır. Bulgular cinsiyet, bilgisayar veya tablet sahibi olma, kendisine ait çalışma odasına sahip olma, yaş ve sınıf seviyesi değişkenleri açısından test edilmiş, yalnızca yaş değişkeni için anlamlı bir farklılık gözlemlenmiş ve büyük yaş gruplarının (21-23, 24 ve daha büyük) küçük yaş grubuna (18-20) kıyasla daha olumlu tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Tüm bu çalışmalar dikkate alındığında, bulguların sadece zorunlu uzaktan eğitim süreciyle sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, uzaktan eğitim ile ilgili görüş belirtmek dolaylı yoldan yüz yüze eğitimle karşılaştırmayı gerektirse de yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitime yönelik görüşlerin amaçlı olarak aynı çatı altında incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sınıf öğretmenliği programı bağlamında da benzer bir durum söz konusudur. Oysa ki COVID-19 salgını sırasında zorunlu olarak yürütülen uzaktan eğitim ve sonrasında yüz yüze eğitime geçiş, eğitimde yeni dinamiklerin ortaya çıkmasına neden olmuş ve eğitimin gelecekte nasıl şekilleneceği ve öğretmen rollerinin nasıl değişeceği konusundaki tartışmalara hız kazandırmıştır (OECD, 2020; Radha vd., 2020). Bu süreçte elde edilen deneyimler, eğitimin okul binalarının sınırlarını aşarak daha geniş zaman ve mekân perspektifinde sürdürülebileceğini öngören gelecek eğitim senaryolarını güçlendirmiştir (OECD, 2020). Ancak COVID-19 salgını sürecinde yürütülen zorunlu uzaktan eğitime erişim ve eğitimin niteliği ile ilgili sorunlar ve ihtiyaçlar, "okul temelli öğrenmenin sonu" senaryosunun Türkiye dahil pek çok ülke için yakın gelecekte gerçekleşmeyeceği şeklinde yorumlanmıştır (Coman vd., 2020; Radha vd., 2020; Şahin-İpek, 2020) Buna rağmen, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin tamamlayıcısı ve destekçisi olacağı ve gelecekte giderek yaygınlaşacağı öngörülmüştür (Coman vd., 2020; OECD, 2021; Radha vd., 2020). Bunun için, öğretmen yetiştirmeye ve geliştirmeye yönelik politikalara öncelik verilmesi ve öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarına uzaktan öğrenme ve öğretme deneyimi kazandırılması gerektiği ifade edilmiştir (Bolliger ve Martin, 2018; Kocakulah ve Yıldız, 2020; Şahin-İpek, 2020). Geleceğin öğretmenlerinin yetiştirilmesine yönelik politikaların geliştirilmesinde ise hem uzaktan eğitim hem de yüz yüze eğitim deneyimi olan sınıf öğretmeni adaylarının deneyimlerinden ve görüşlerinden yararlanmak eğitim politikalarında ve uygulamalarında veri ve araştırmalara dayalı karar alma sürecini teşvik eder. Buradan elde edilecek veri ile geleceğin sınıf öğretmenlerinin öğrenim gereksinimleri ve beklentileri belirlenebilir. Böylelikle hedef kitlenin gereksinimleri ve beklentileri ile eğitimin gelecekte nasıl şekilleneceğine yönelik öngörüler bir arada değerlendirilerek daha esnek ve çağdaş bir sınıf öğretmenliği programı tasarlanabilir.

Buradan hareketle, bu çalışmada hem uzaktan hem de yüz yüze eğitim tecrübesine sahip sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze ve uzaktan eğitime yönelik görüşleri ile sınıf öğretmenliği programının geleceğine yönelik görüşleri incelenmiştir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim ve sınıf öğretmenliği programının geleceğine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmeni adaylarının, uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim ve sınıf öğretmenliği programının geleceğine yönelik görüşleri sınıf seviyesine, üniversite türüne (Devlet/Vakıf) ve cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma betimsel tarama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Betimsel tarama yöntemi, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yöntemidir (Büyüköztürk vd., 2018). Bu yöntemde, araştırılan duruma herhangi bir müdahale yapılmaz ve durum kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanır (Karasar, 2010).

Evren-Örnekleme

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği programında okumak ve COVID-19 salgını sürecinde öğretim kurumlarının kapalı olması sebebiyle uzaktan eğitim almış ve normalleşme ile yüz yüze eğitime geçmiş olmak ölçüt olarak belirlenmiştir. Araştırmanın verileri 2022-2023 eğitim öğretim yılı güz döneminde toplanmıştır. İlgili öğretim yılı itibarıyla sınıf öğretmenliği programının 3. ve 4. sınıflarında okuyan öğretmen adayları hem uzaktan eğitim hem de yüz yüze eğitim deneyimine sahiptir. Bu sebeple, araştırma 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışmada “öğretmen adayı” ile kastedilen sınıf öğretmenliği programının 3. ve 4. yılında eğitim görmekte olan öğretmen adaylarıdır. Çalışmaya 24 farklı üniversiteden (20 Devlet, dört Vakıf) toplam 238 öğretmen adayı katılmıştır. Çalışma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubu Demografik Bilgiler

	Üniversite		Sınıf seviyesi		Cinsiyet		Toplam
	Devlet	Vakıf	3. sınıf	4. sınıf	Kadın	Erkek	
<i>f</i>	193	45	94	144	205	33	238
%	81.1	18.9	39.5	60.5	86.1	13.9	100

Veri Toplama Aracı

Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitime yönelik görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime ve Yüz Yüze Eğitime İlişkin Görüşleri Ölçeği” geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde aşağıdaki adımlar izlenmiştir.

1. Alan yazın taraması: Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim ile ilgili alan yazın taranmış, benzer ölçeklerdeki maddeler incelenmiştir. Bu adım sonunda 38 maddeden oluşan taslak ölçek oluşturulmuştur. Ölçekte yer alan maddelerde (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum şeklinde beşli Likert tipi derecelendirme kullanılmıştır.
2. Öğretmen adayları ile yapılan görüşmeler: Taslak ölçek farklı üniversitelerde eğitim alan beş öğretmen adayı tarafından doldurulmuştur. Ardından maddelerin anlaşılabilirliği ve kapsayıcılığı hakkında Zoom platformu üzerinden birebir çevrim içi görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonunda anlaşılmayan üç madde çıkarılmış, gelen dönütler dikkate alınarak beş madde eklenmiştir.
3. Uzman görüşünün alınması: Sınıf öğretmenliği programında görevli iki akademisyen ile bir ölçme değerlendirme uzmanından görüş alınmıştır. Uzman önerileri doğrultusunda sekiz madde revize edilmiş, üç madde çıkarılmıştır.
4. Pilot uygulama: Uzman görüşünün ardından oluşturulan taslak ölçek üç öğretmen adayı tarafından doldurulmuş ve maddelerin anlaşılabilirliği teyit edilmiştir. Bu aşama sonunda herhangi bir revizyon yapılmamıştır.

Yukarıdaki adımlar tamamlandıktan sonra 37 maddeden oluşan “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime ve Yüz Yüze Eğitime İlişkin Görüşleri Ölçeği” geliştirilmiştir.

Geliştirilen ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Bu çalışmada AFA için 238 öğretmen adayından oluşan çalışma grubuna ait veriler kullanılmıştır. Verilerin AFA'ya uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Bartlett Küresellik Testi sonucu dikkate alınmıştır. KMO değerinin 1'e yakın ve Bartlett Küresellik Testi sonucunun anlamlı olması, AFA analizi için veri seti uygun ve analiz sonuçları yorumlanabilir demektir (Tablo 2). Buna göre, örneklem büyüklüğü yeterlidir ve veriler normal dağılmıştır.

Tablo 2. KMO ve Bartlett Küresellik Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk ölçüsü		.870
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık ki kare	2542.705
	Sd.	253
	Anlamlılık	<.001

AFA ile ölçek faktörlerinin belirlenmesinde madde-faktör yükünün 0.30 ve üzerinde olması bir kriter olarak belirlenmiş, olası faktörlerin birbiri ile ilişkili olacağı düşünülerek Direct Oblimin döndürme yöntemi tercih edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Temel bileşenler analizi ve Direct Oblimin döndürme yöntemi gerçekleştirilerek yapılan AFA analizi sonucunda, öz değeri 1'den büyük yedi faktörlü bir yapı çıkmıştır. Ancak bazı maddeler birden fazla faktöre yüklendiği ve faktör yükleri arasında 0.1'den daha fazla bir fark olmadığı için maddeler teker teker çıkarılarak AFA tekrarlanmıştır. Tekrarlanan AFA'da faktör sayısı altıya düşmüştür. Ancak son faktörde yalnızca iki madde yer almış ve faktörlerin toplam varyansa katkısı 2.69 olarak bulunmuştur. Yapılan incelemede diğer faktörlerle de ilişkili olmadığı düşünülen maddeler analizden çıkarılarak yeniden AFA yapılmıştır. Sonuçlar, Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime ve Yüz Yüze Eğitime İlişkin Görüşleri Ölçeğinin öz değeri 1'den büyük beş faktörü olduğunu göstermiştir. Faktörler (1) yüz yüze eğitimin faydaları, (2) uzaktan eğitimin faydaları, (3) uzaktan öğretim yapmaya yönelik öz yeterlik inancı, (4) sınıf öğretmenliği programına yönelik öneriler ve (5) sınıf öğretmenliği programının geleceğine yönelik görüşler olarak isimlendirilmiştir. Tablo 3'te faktörler, öz değerleri ve açıklanan varyansları (%) gösterilmiştir. Temel bileşenler analizi sonucunda elde edilen beş faktörlü 23 maddelik yapının açıklanan toplam varyansa katkısı %64.36'dır. Bu sonuç, açıklanan varyansın uygun (>%60) olduğunu göstermektedir (Hair vd., 2009). Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.76 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısının $\alpha = 0.70$ ve daha yüksek olması, ölçeğin öğretmen adaylarının uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitime yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi için güvenilir ve yeterli olduğunu göstermektedir (Hair vd., 2009).

Tablo 3. Faktörler – Özdeğerleri, Varyans Yüzdeleri ve Güvenirlik Katsayıları

Faktörler	Özdeğerler	Açıklanan Varyans (%)	Kümülatif Varyans (%)	Güvenirlik Katsayısı
1. Yüz yüze eğitimin faydaları	5.739	24.953	24.953	0.88
2. Uzaktan eğitimin faydaları,	4.628	20.121	45.074	0.86
3. Uzaktan öğretim yapmaya yönelik öz yeterlik inancı;	1.905	8.282	53.357	0.80

4. Sınıf öğretmenliği programına yönelik öneriler	1.352	5.878	59.235	0.82
5. Sınıf öğretmenliği programının geleceğine yönelik görüşler	1.179	5.125	64.360	0.74

Verilerin Toplanması ve Etik Unsurlar

Araştırma TED Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 27.05.2022 tarih ve E-27535802-100-16496 sayılı izin doğrultusunda yürütülmüştür. Çalışmanın verileri 2022-2023 eğitim öğretim yılı güz döneminde Google formlar aracılığı ile toplanmıştır. Ölçeğe katılım tamamen gönüllülük esasına dayandırılmış, ölçeği tanıtan ve nasıl doldurulması gerektiğini belirten bir metinle öğretmen adaylarının onamları alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde IBM SPSS 24 istatistik paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde hangi test türünün kullanılacağına karar vermek için çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınarak normal dağılım durumu incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerin +2 ve -2 aralığında olması (Tablo 4) verilerin normal dağıldığını ve parametrik testlerin kullanılabileceğini göstermiştir (George ve Mallery, 2010). Sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşleri (Araştırma Sorusu 1) betimsel istatistikler (aritmetik ortalama, standart sapma) ile, öğretmen adaylarının görüşlerinin cinsiyet, sınıf seviyesi ve okul türüne bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı ise (Araştırma Sorusu 2) bağımsız örneklem t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Bağımsız örneklem t-testinde anlamlılık $p < .05$ temel alınarak hesaplanmıştır ve gruplar arası fark LSD testi ile sorgulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular iki ana bölüm altında sunulmuştur. İlk bölümde, sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına ilişkin görüşleri incelenmiştir. İkinci bölümde ise bu görüşlerin cinsiyet, okul türü (Devlet veya Vakıf) ve sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşleri

Öğretmen adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşlerine ait betimsel analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir. Ölçeğin alt faktörlerinin ortalamaları 2.65 ile 4.26 arasında değişmektedir.

Tablo 4. Ölçeğe Ait Betimsel Değerler

	n	\bar{x}	ss	Varyans	En düşük	En yüksek	Çarpıklık	Basıklık
F1- Fayda (Yüz Yüze Eğitim)	238	4.20	0.83	0.68	1	5	-1.37	1.72
F2- Fayda (Uzaktan Eğitim)	238	2.65	1.03	1.07	1	5	0.70	-0.29
F3- Öğretimsel Yeterlik (Uzaktan Eğitim)	238	3.93	0.83	0.69	1	5	-0.58	0.00

F4- Program Geliştirme	238	2.81	0.93	0.86	1	5	0.20	-0.41
F5- Program Geleceği	238	4.26	0.73	0.53	1	5	-0.94	0.91
Genel	238	3.01	0.39	0.16	1.33	4	-0.29	1.19

Yüz yüze eğitimin faydaları alt boyutunda öğretmen adaylarının ortalama puanının $\bar{x}=4.20$ olduğu ve maddelere verilen cevapların katılıyorum düzeyinde olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitimin faydaları alt boyutu en düşük ortalama puana ($\bar{x}=2.65$) sahiptir. İlk iki alt boyutun ortalama puanları, öğretmen adaylarının yüz yüze eğitimin faydalarına yönelik görüşlerinin olumlu olduğunu ancak uzaktan eğitim için aynı sonuca varılamayacağını göstermektedir. Uzaktan eğitimin faydalarına yönelik ortalama puan öğretmen adaylarının uzaktan eğitimin faydalarına yönelik daha çok olumsuz görüşe sahip olduklarını veya kararsız kaldıklarını göstermektedir.

Üçüncü alt boyut öğretmen adaylarının uzaktan öğretim öz yeterliklerine yönelik maddelerden oluşmaktadır. Bu alt boyuttaki ortalama puan $\bar{x}=3.93$ 'tür. Öğretmen adayının öğretimsel öz yeterlik maddelerine katılıyorum düzeyinde görüş bildirdiğini dolayısıyla da kendilerini uzaktan öğretim yapma konusunda yeterli gördüklerini göstermektedir. Dördüncü ve beşinci alt boyut her ne kadar iki ayrı faktör yapısı olarak bulunsa da her iki alt boyutta da sınıf öğretmenliği programına yönelik maddelerden oluşmaktadır. Dördüncü alt boyut sınıf öğretmenliği programının içeriğinin nasıl geliştirilebileceğine yönelik önerilerden oluşurken, beşinci alt boyut sınıf öğretmenliği programının geleceğinin nasıl şekillenebileceğine yönelik maddelerden oluşmaktadır. Program geliştirmeye yönelik öneriler alt boyutunun ortalama puanı $\bar{x}=2.81$, programın geleceğine yönelik alt boyutun ortalama puanı $\bar{x}=4.26$ olarak bulunmuştur. Bu değerler, öğretmen adaylarının program geliştirmeye yönelik öneriler konusunda öğretmen adaylarının kararsız kaldığını, ancak programın geleceğinde uzaktan eğitimin önemli bir yöntem olacağına yönelik maddelere katıldıklarını göstermektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşlerinin cinsiyet, sınıf seviyesi ve okul türüne bağlı olarak incelenmesi

Sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşlerinin cinsiyet, sınıf seviyesi ve okul türü değişkenlerine bağlı olarak farklılaşp farklılaşmadığı ayrı ayrı bağımsız örneklem t-testi uygulanarak sorgulanmıştır.

Cinsiyet

Cinsiyet değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir. Sonuçlar, sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşlerinin ölçeğin geneli ($t(238)=-1.515$, $p>.05$) ve alt boyutlarında ($F1=t(238)=-.707$, $p>.05$; $F2=t(238)=-1.162$, $p>.05$; $F3=t(238)=-.693$, $p>.05$; $F4=t(238)=-.673$, $p>.05$; $F5=t(238)=-1.028$, $p>.05$) cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Tüm bu sonuçlar, cinsiyet değişkeninin sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşlerini önemli ölçüde farklılaştıran bir değişken olmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Yüz Yüze Eğitim, Uzaktan Eğitim ve Sınıf Öğretmenliği Programına Yönelik Görüşler

	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	t	p
F1- Fayda (Yüz Yüze Eğitim)	Kadın	205	4.18	0.84	-.707	.480
	Erkek	33	4.29	0.71		
F2- Fayda (Uzaktan Eğitim)	Kadın	205	2.62	1.03	-1.162	.246
	Erkek	33	2.85	1.03		
F3- Öğretimsel Yeterlik (Uzaktan Eğitim)	Kadın	205	3.91	0.84	-.693	.489
	Erkek	33	4.02	0.78		
F4- Program Geliştirme	Kadın	205	2.83	0.92	.673	.502
	Erkek	33	2.71	0.99		
F5- Program Geleceği	Kadın	205	4.25	0.75	-1.028	.309
	Erkek	33	4.36	0.57		
Genel	Kadın	205	2.99	0.40	-1.515	.131
	Erkek	33	3.11	0.33		

Sınıf Seviyesi

Sınıf seviyesi değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Sonuçlar, sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşlerinin ölçeğin geneli ($t(238)=1.183$, $p>.05$) ve alt boyutlarında ($F1=t(238)=.583$, $p>.05$; $F2=t(238)=1.631$, $p>.05$; $F3=t(238)=-1.100$, $p>.05$; $F4=t(238)=-1.027$, $p>.05$; $F5=t(238)=1.487$, $p>.05$) sınıf seviyesine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Tüm bu sonuçlar, sınıf seviyesi değişkeninin sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşlerini önemli ölçüde farklılaştıran bir değişken olmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 6. Sınıf Seviyesine Göre Yüz Yüze Eğitim, Uzaktan Eğitim ve Sınıf Öğretmenliği Programına Yönelik Görüşler

	Sınıf Seviyesi	n	\bar{x}	ss	t	p
F1- Fayda (Yüz Yüze Eğitim)	3. sınıf	94	4.23	.88	.583	.560
	4. sınıf	144	4.17	.79		
F2- Fayda (Uzaktan Eğitim)	3. sınıf	94	2.79	1.06	1.631	.104
	4. sınıf	144	2.57	1.01		
F3- Öğretimsel Yeterlik (Uzaktan Eğitim)	3. sınıf	94	3.86	.90	-1.100	.273
	4. sınıf	144	3.98	.78		
F4- Program Geliştirme	3. sınıf	94	2.74	.95	-1.027	.306
	4. sınıf	144	2.86	.91		
F5- Program Geleceği	3. sınıf	94	4.35	.67	1.487	.138
	4. sınıf	144	4.21	.76		
Genel	3. sınıf	94	3.05	.41	1.183	.238
	4. sınıf	144	2.99	.38		

Okul Türü

Okul türü değişkenine ilişkin analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir. Sonuçlar, sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşlerinin ölçeğin geneli ($t(238)=1.938, p>.05$) ve üç alt boyutunda ($F1=t(238)=-.713, p>.05$; $F2=t(238)=.502, p>.05$; $p>.05$; $F5=t(238)=1.009, p>.05$) okul türüne göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar okul türü değişkeninin öğretmen adaylarının yüz yüz eğitimin faydası, uzaktan eğitimin faydası ve sınıf öğretmenliği programının geleceğine yönelik görüşlerini önemli ölçüde farklılaştıran bir değişken olmadığını ortaya koymaktadır.

Öğretimsel yeterlik ($F3=t(238)= 3.880, p<.05$) ve sınıf öğretmenliği programının geliştirilmesi ($F4=t(238)=2.007, p<.05$) alt boyutlarında ise okul türüne göre vakıf üniversiteleri lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu durum, vakıf üniversitesinde okuyan sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan öğretim yapma konusunda kendilerini daha yeterli gördüklerini ve sınıf öğretmenliği programının uzaktan eğitime konusunda geliştirilmesine yönelik ifadeler daha çok katıldıklarını göstermektedir.

Tablo 7. Okul Türüne Göre Yüz Yüze Eğitim, Uzaktan Eğitim ve Sınıf Öğretmenliği Programına Yönelik Görüşler

	Okul Türü	n	\bar{x}	ss	t	p
F1- Fayda (Yüz yüze Eğitim)	Vakıf	45	4.12	.93	-.713	.476
	Devlet	193	4.22	.80		
F2- Fayda (Uzaktan Eğitim)	Vakıf	45	2.72	1.09	.502	.616
	Devlet	193	2.64	1.02		
F3- Öğretimsel Yeterlik (Uzaktan Eğitim)	Vakıf	45	4.35	.65	3.880	.000*
	Devlet	193	3.83	.84		
F4- Program Geliştirme	Vakıf	45	3.06	1.03	2.007	.046*
	Devlet	193	2.76	.89		
F5- Program Geleceği	Vakıf	45	4.36	.77	1.009	.314
	Devlet	193	4.24	.71		
Genel	Vakıf	45	3.11	.38	1.938	.054
	Devlet	193	2.99	.39		

İstatistiksel olarak anlamlı fark bulunan alt boyutların etki büyüklüğünü bulmak için Cohen’s d değeri hesaplanmıştır. Öğretimsel yeterlik için etki büyüklüğü .69 bulunmuştur. Bu etki büyüklüğü orta düzey etki büyüklüğüne denk gelmektedir ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğretmen adaylarının devlet üniversitesinde okuyan öğretmen adaylarının öğretimsel yeterlilik ortalamasından .69 standart sapma daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Program geliştirme için etki büyüklüğü .32 bulunmuştur. Bu etki büyüklüğü düşük düzey etki büyüklüğüne denk gelmektedir ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğretmen adaylarının devlet üniversitesinde okuyan öğretmen adaylarının program geliştirme ortalamasından .32 standart sapma daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, COVID-19 salgını sürecinde yürütülen uzaktan eğitim ve sonrasında geçilen yüz yüze eğitim sürecine odaklanarak sınıf öğretmeni adaylarının yüz

yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşlerini belirlemektir. Öğretmen adaylarının görüşleri, çalışma kapsamında geliştirilen "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime ve Yüz Yüze Eğitime İlişkin Görüşleri Ölçeği" ile incelenmiş ve sınıf seviyesi, üniversite türü ve cinsiyet değişkenlerine göre öğretmen adaylarının görüşlerinin farklılık gösterip göstermediği sorgulanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime ve Yüz Yüze Eğitime İlişkin Görüşleri Ölçeği"nin güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları, yüz yüze eğitimin faydaları, uzaktan eğitimin faydaları, öğretmen adaylarının uzaktan öğretim öz yeterlikleri, sınıf öğretmenliği programının içeriğinin nasıl geliştirilebileceği ve sınıf öğretmenliği programının geleceğinin nasıl şekillenebileceğine yönelik görüşlerden oluşmaktadır. Alanyazında da benzer ölçekler yer almaktadır. Ancak bu ölçekler, yükseköğretim öğrencilerinin geneline hitap etmekte veya yalnızca uzaktan eğitim ile ilgili deneyimleri ve görüşleri sorgulamaktadır (Altunçekiç, 2022; Arslan, 2021; Kafes ve Yıldırım, 2021; Korucuk, 2023; Turanalp vd., 2022; Yarayan vd., 2022). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime ve Yüz Yüze Eğitime İlişkin Görüşleri Ölçeği ise sınıf öğretmenliği programında okuyan öğretmen adayları ile sınırlandırılmıştır ve uzaktan eğitime ek olarak yüz yüze eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşleri içermesi açısından da kapsamlı bir ölçektir. Bu nedenle, sınıf öğretmenliği lisans programlarının planlamasına yönelik çalışmalarda bu ölçeğin kullanılması önerilmektedir.

Bulgular, katılımcıların yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime tercih ettiklerini göstermektedir. Yüz yüze eğitime yönelik fayda ortalama değer üstünde ve katılıyorum düzeyinde iken uzaktan eğitime yönelik fayda ortalama değer altında bulunmuştur. Bu durum öğretmen adaylarının uzaktan eğitimin faydalarına yönelik ölçek maddelerine büyük ölçüde katılmadığını göstermektedir. Uzaktan eğitime yönelik olumsuz görüşler alanyazındaki pek çok çalışma ile paralellik göstermektedir (Ateş ve Altun, 2008; Bayram vd., 2019; Birişçi, 2013; Coman vd., 2020; Ekiz, 2020; Gürleyik ve Akdemir, 2018; Hakkari, 2018; Karatepe vd. 2020; Keskin ve Özer, 2020; Sadeghi, 2019). Uzaktan eğitime yönelik olumlu görüşleri içeren bir çalışmada ise salgın döneminde eğitimden uzak kalmamak için uzaktan eğitimin önemli bir alternatif olduğuna yönelik görüşler ön plana çıkmaktadır (Pınar ve Akgül, 2020). Bu çalışmadaki öğretmen adayları 1,5 yıllık uzaktan eğitim deneyiminin üzerine yaklaşık 1,5 yıl daha yüz yüze eğitim deneyimine sahiptir. Dolayısıyla uzaktan eğitimin üstünden zaman geçmesi ve uzaktan eğitimin verilerin toplandığı süreçte zorunlu olmaması, öğretmen adaylarını uzaktan eğitimin faydalarına yönelik olumsuz görüş bildirmesinin bir etkeni olarak yorumlanabilir.

Verilerin zorunlu uzaktan eğitim süreci sırasında veya sonrasında toplanmasının, öğretimsel yeterlik ve programın geleceği alt boyutlarında da etkili olduğu söylenebilir. Zorunlu uzaktan eğitim sürecinde yapılan araştırmalarda, öğretmen adaylarının uzaktan eğitimi yalnızca zorunlu durumlarda yüz yüze eğitimin tamamlayıcısı olarak gördükleri, gelecekte çevrim içi ders vermeye isteksiz oldukları, çevrim içi ders vermede kendilerini yetersiz buldukları ve çevrim içi derslerin eğitimin geleceği olduğuna inanmadıkları görülmüştür (Er Türküresin, 2020; Karatepe vd., 2020; Uysal ve Karagöz, 2021; Yakar ve Yıldırım Yakar, 2020). Ancak bu çalışmada, öğretmen adayları uzaktan eğitimin faydalarına yönelik olumsuz görüş bildirmelerine rağmen, programın geleceği açısından uzaktan eğitimin sınıf öğretmenliği programının şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını ifade etmişlerdir.

Ayrıca, kendilerini uzaktan öğretim yapma konusunda yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Bu durum, uzaktan eğitimin faydalarını değerlendirirken öğretmen adaylarının geçmiş tecrübelerini dikkate aldıklarını, ancak bu tecrübelerin uzaktan öğretim yapabilme konusunda kaygı yaratmadığını ve eğitimin gelecekte bu yöne doğru gelişebileceği inançlarını olumsuz etkilemediğini göstermektedir.

COVID-19 sürecinde edinilen deneyimler, gelecekte öğretmen eğitimi programlarının hibrit öğretim yöntemlerine odaklanılarak şekilleneceği öngörüsünü güçlendirmiştir (Rotas, 2022). Nitekim, sistematik olarak tasarlanmış bir çevrim içi öğrenme ortamının yüz yüze programa kıyasla pedagojik alan bilgisi geliştirmede daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Evens, 2017). Bununla ilişkili olarak öğretmen adaylarının uzaktan öğrenme ve öğretme deneyimi kazandırılması gerektiği ifade edilmiştir (Bolliger ve Martin, 2018; Kocakulah ve Yıldız, 2020). Nitekim, öğretmen adayları da sınıf öğretmenliği programının geleceği alt boyutunda bununla ilişkili maddelere olumlu görüşler bildirmişlerdir. Ancak, hali hazırda eğitim aldıkları sınıf öğretmenliği programının geliştirilmesi alt boyutunda kararsız kaldıkları görülmüştür. Bu boyutta kararsız kalmaları kendilerini hali hazırda uzaktan öğretim yapabilmeleri konusunda yeterli gördüklerinden kaynaklanıyor olabilir. Öğretmen adayları bu sebeple programın mevcut halinin geliştirilmeye ihtiyacı olup olmadığı yönünde kararsız kalmış olabilirler.

Sınıf öğretmeni adaylarının yüz yüze eğitim, uzaktan eğitim ve sınıf öğretmenliği programına yönelik görüşlerinin cinsiyet, sınıf seviyesi ve okul türü değişkenlerine bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı sorgulanmıştır. Bulgular, cinsiyet ve sınıf seviyesi değişkenlerine göre öğretmen adaylarının görüşlerinin farklılaşmadığını göstermiştir. Bu sonuçlar, alan yazındaki çalışmalarla da uyumludur (Alan vd., 2020; Arıcı, 2020, Dorsah, 2021). Ancak üniversite türü değişkeni incelendiğinde, öğretimsel yeterlik ve programın geleceği alt boyutlarında vakıf üniversiteleri lehine sonuçlar ortaya çıkmıştır. Etki büyüklükleri incelendiğinde, öğretimsel yeterlik boyutunda orta düzey bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılığın nedenleri daha ayrıntılı bir şekilde incelenerek, ilgili koşulların öğretmen adaylarının görüşleri üzerindeki rolü analiz edilmelidir.

Bu araştırmada ortaya konulan sonuçlar, çalışmanın sınırlılıkları çerçevesinde değerlendirilmelidir. Araştırmanın katılımcıları COVID-19 salgını sürecinde zorunlu olarak uzaktan eğitim almış ve normalleşme ile birlikte yüz yüze eğitime dönmüş sınıf öğretmeni adayları ile sınırlandırılmıştır. Bu sebeple, bu çalışma kapsamında rapor edilen uzaktan eğitime yönelik görüşler salgın sebebiyle sınıf öğretmenliği programı kapsamında zorunlu uygulanan ve çözüm odaklı uzaktan eğitimi yansıtmaktadır. Dolayısıyla bulgular bu kapsamda yorumlanmalı ve uzaktan eğitim bir tercih olarak sunulduğunda veya başka bir program dâhilinde incelendiğinde öğretmen adaylarının görüşlerinin farklılaşabileceği unutulmamalıdır. Ayrıca, araştırma sadece öğretmen adaylarının görüşlerine dayanmaktadır. Bu sürecin bir parçası olan ve uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimi yöneten öğretim üyelerinin ve yükseköğretim çalışanlarının ve ayrıca süreci yönetmiş tecrübeli öğretmenlerin görüşleri ile desteklenen bir çalışma ile daha kapsamlı bulgular elde edilebilir.

Bu araştırmada, toplanan veriler kullanılarak geliştirilen ölçeğin yapısını anlamak için açımlayıcı faktör analizi (AFA) gerçekleştirilmiş ve bu doğrultuda öğretmen adaylarının görüşleri yorumlanmıştır. Çokluk vd. (2012), ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi için açımlayıcı tekniklerin kullanılmasının ardından, bu yapının doğrulanması veya

reddedilmesinin doğrulayıcı tekniklerle yapılmasının arzu edilen bir durum olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, bu konuda tek bir yaklaşımın mümkün olmadığını ve kararın araştırmanın amacına bağlı olarak değişebileceğini vurgulamışlardır. Bu çalışmanın amacı bir model önermek ve bu modelin doğruluğunu kanıtlamak olmadığı için doğrulayıcı analizler gerçekleştirilmemiştir. Ancak, bu ölçeğin başka çalışmalarda kullanılması durumunda, ölçeğin yapı geçerliliğini sağlamak için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılması önerilmektedir. Bu sınırlılıklara rağmen, bu çalışma, sınıf öğretmeni adaylarının eğitimi ve sınıf öğretmenliği programının geleceği hakkındaki görüşlerini belirleyerek, eğitimde karar vericilere yararlı bilgiler sunmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları, eğitim programlarının geleceği hakkında daha bilinçli kararlar alınmasına yardımcı olabilir. Çalışma kapsamında geliştirilen ölçek farklı programlara entegre edilerek, eğitim fakültesindeki diğer programların da geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Alan, Y., Biçer, N., & Can, F. (2020). Perspectives of pre-service teachers on distance education: Covid-19 process. *Revista Argentina de Clínica Psicológica*, 29(5), 1972–1984.
- Altunçekiç, A. (2022). Developing a distance education self-efficacy belief scale: A validity and reliability study. *Participatory Educational Research*, 9(1), 349–361. <https://doi.org/10.17275/per.22.19.9.1>
- Arıcı, B. (2020). Analysis of University Students' Opinions on the COVID-19 Process and the Distance Education Method Applied in This Process: The Sample of Mus Alparslan University. *African Educational Research Journal*, 8, 344-352.
- Arslan, R. (2021). Salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(23), 369–393. <https://doi.org/10.36543/kauibfd.2021.017>
- Ateş, A., & Altun, E. (2008). Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125–145.
- Bayram, M., Peker, A. T., Aka, S. T., & Vural, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim dersine karşı tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 330–345. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.586113>
- Birişçi, S. (2013). Video konferans tabanlı uzaktan eğitime ilişkin öğrenci tutumları ve görüşleri. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 2(1), 24–40.
- Bolliger, D. U., & Martin, F. (2018). Instructor and learner experiences with distance education: New findings and implications for research. *Journal of Distance Education*, 32(2), 1–8. <https://doi.org/10.1080/01587919.2018.1520041>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (25. Baskı). Pegem Akademi.
- Coman, C., Tiru, L. G., Meseşan-Schmitz, L., Stanciu, C., & Bularca, M. C. (2020). Online teaching and learning in higher education during the coronavirus pandemic: Students' perspective. *Sustainability*, 12(24), 10367.

- Çavuşoğlu, A. A., & Tepebaşı, F. (2022). Almanca öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim memnuniyet algıları üzerine bir araştırma. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), 119–140. <https://doi.org/10.20897/ejsteme/9557>
- Çelikdemir, K. (2020). COVID-19 salgınında öğrenmenin sürdürülmesi. <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salgininda-ogrenmenin-surdurulmesi>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları (Vol. 2)*. Pegem Akademi.
- Dorsah, P. (2021). Pre-service teachers' readiness for emergency remote learning in the wake of COVID-19. *European Journal of STEM Education*, 6(1), 1–12.
- Duban, N., & Şen, F. G. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının COVID-19 pandemi sürecine ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 357–376.
- Duman, S. N. (2020). Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim*, 95–112. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.768887>
- Ekiz, M. A. (2020). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin karantina dönemindeki uzaktan eğitimi ilgili görüşleri (nitel bir araştırma). *Journal of Sport and Recreation Researches*, 2(11), 1–13.
- Elatri, K. (2021). Eliciting the challenges and the benefits of online education under COVID19 (ENSAS: A case study). *Linguistique et Analyse du Discours/Linguistics & Discourse Analysis*, 4(1), 221–235.
- Er Türküresin, H. (2020). COVID-19 pandemi döneminde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarının öğretmen adaylarının görüşleri bağlamında incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim*, 597–618. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787509>
- Erşen, Z., & Yumak, Y. (2021). Matematik öğretmeni adaylarının COVID-19 pandemisi sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşleri. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(4), 1307–1328.
- Evens, M., Larmuseau, C., Dewaele, K., Van Craesbeek, L., Elen, J., & Depaepe, F. (2017). The effects of a systematically designed online learning environment on preservice teachers' professional knowledge. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 33(3), 103–113.
- Gedik, O., & Erol, M. (2022). Sınıf öğretmeni adaylarının pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TURKSOSBİLDER)*, 7(1), 1–11. <https://doi.org/10.55107/turksosbilder.1051334>
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update (10th ed.)*. Pearson.
- Gürleyik, S., & Akdemir, E. (2018). Guiding curriculum development: Student perceptions for the second language learning in technology-enhanced learning environments. *Journal of Education and Training Studies*, 6(4), 131–138.

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2009). *Multivariate data analysis (7th ed.)*. Prentice-Hall.
- Hakkari, F. (2018). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin uzaktan eğitim derslerine yönelik görüşleri. *International Journal of Social Humanities Sciences Research*, 5(23), 1140–1151.
- Kafes, A.Y., & Yıldırım, A. (2021). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim memnuniyeti ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies*, 16(6), 1641–1657. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.50766>
- Karahan, E., Bozan, M. A., & Akçay, A. O. (2020). Sınıf öğretmenliği lisans öğrencilerinin pandemi sürecindeki çevrimiçi öğrenme deneyimlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(4), 201–214. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44348>
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi (Yirmi Birinci Baskı)*, Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatepe, F., Küçükgençay, N., & Peker, B. (2020). Öğretmen adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? Bir anket çalışması. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırması Dergisi*, 7(53), 1262–1274.
- Kazieva, I. I., Dolgova, E. G., Zhukov, V. A., & Zhukova, M. A. (2021). Distance learning in the COVID-19 period. *Laplage Em Revista*, 7(3A), 186–200.
- Keskin, M., & Özer, D., (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59–67.
- Kocakülâh, İ., & Yıldız, E. P. (2020). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(3), 780–797.
- Korucuk, M. (2023). Uzaktan eğitim tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(238), 1133–1156. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1109796>
- Kruse, I., Lutskovskaia, L., & Stepanova, V. V. (2022). Advantages and disadvantages of distance teaching in foreign language education during COVID-19. *Frontiers in Education*, 7, 1–9. <https://doi.org/10.3389/educ.2022.964135>
- OECD. (2020). *Back to the future of education: Four OECD scenarios for schooling*. OECD Publishing, https://www.oecd-ilibrary.org/education/back-to-the-future-s-of-education_178ef527-en.
- OECD. (2021). *The state of higher education: One year into the COVID-19 pandemic*, OECD Publishing, <https://doi.org/10.1787/83c41957-en>
- Pınar, M. A., & Akgül, D. G. (2020). The opinions of secondary school students about giving science courses with distance education during the COVID-19 pandemic. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10(2), 461–486.
- Radha, R., Mahalakshmi, K., Kumar, V. S., & Saravanakumar, A. R. (2020). E-Learning during lockdown of COVID-19 pandemic: A global perspective. *International Journal of Control and Automation*, 13(4), 1088–1099.

- Rotas, E. E., & Cahapay, M. B. (2022). Reimagining the future of Philippine undergraduate teacher education program: The curriculum implications of COVID-19 crisis.. In Ş. Danışman, M. Güler (Eds.), *Educational implications in the Covid-19 era* (pp. 197–210), Vizetek.
- Sadeghi, M. A. (2019). Shift from classroom to distance learning: Advantages and limitations. *Int. J. Res. Engl. Educ.*, 4, 80–88.
- Subaşı, Y., Adalar, H., Tanhan, A., Arslan, G., Allen, K., A., Boyle, C., Lissack, K., Collett, K., & Lauchlan F. (2023). Investigating students' experience of online/distance education with photovoice during COVID-19. *Distance Education*, 44(3), 563-587. <https://doi.org/10.1080/01587919.2023.2227140>
- Şahin-İpek, D. (2020). Eğitimin geleceği- OECD gelecek senaryoları. TEDMEM. <https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/egitimin-gelecegi-oecd-gelecek-senaryolari>
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2001). *Using multivariate statistics (4th ed.)* Allyn & Bacon.
- TEDMEM. (2020). *COVID-19 sürecinde eğitim: Uzaktan öğrenme, sorunlar ve çözüm önerileri* (TEDMEM Analiz Dizisi 7). Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Turanalp M., Özer N., & Kurt H. (2022). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(47), 152–169. <http://dx.doi.org/10.35826/ijjoess.3076>
- Uysal, M., & Karagöz, A. E. (2021). Aday öğretmenlerin COVID-19 pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin tutumlarının incelenmesi: Atatürk Öğretmen Akademisi örneği. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(4), 1274–1290.
- Yakar, L., & Yıldırım Yakar, Z. (2021). Eğitim fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının ve e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 1–21. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.781097>
- Yarayan, Y.E., Fakazlı, A. E., & İlhan, E.L. (2022). E-Öğrenme tutum ölçeği: Üniversite öğrencileri formu geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1), 273–302.
- Yolcu, H. H. (2020). Koronavirüs (COVID-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 237–250.
- YÖK. (2020, Mayıs). *YÖK'ten üniversitelerdeki uzaktan eğitime yönelik değerlendirme*. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/uzaktan-egitime-yonelik-degerlendirme.aspx>
- Yurdakal, İ. H., & Susar Kırmızı, F. (2021). COVID-19 Salgını sürecinde gerçekleştirilen acil uzaktan eğitime ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 290–302.

EK-A

F1	1. Yüz yüze eğitimde dersleri dinlerken daha fazla verim elde ederim.
	2. Yüz yüze eğitim derslerinde tasarladığımız ders planları/etkinliklerin uygulanabilirliği daha yüksektir.
	3. Yüz yüze eğitime daha aktif katılırım.
	4. Uygulamalı dersleri yüz yüze eğitim ile almayı tercih ederim.
	5. Yüz yüze eğitim öğretmen adayları için daha etkili bir yöntemdir.
	6. Yüz yüze eğitimde öğretim elemanları ile iletişim daha fazladır.
	7. Yüz yüze eğitimde kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemlerini uzaktan eğitimde kullanılan yöntemlere tercih ederim.
F2	1. Uzaktan eğitim yoluyla yürütülen tüm ders içi çalışmalara aktif katılabilirim.
	2. Uzaktan eğitim öğrenmenin kalıcı olması konusunda yararlıdır.
	3. Uzaktan eğitim yoluyla öğrendiklerimi teknolojik ortamda sürekli pekiştirebilirim.
	4. Uzaktan eğitimde bireysel ve bağımsız öğrenme ortamları sunulur bu nedenle yararı daha fazladır.
F3	1. Mezun olduğumda uzaktan eğitim ortamlarında ders anlatabilirim.
	2. Öğretmen adayı olarak uzaktan eğitim materyalleri hazırlayabilirim. (İnteraktif sunular, yenilikçi uzaktan öğretim araçları vb.)
	3. Uzaktan eğitim sürecinde edindiğim yeni öğretim yöntemlerini gelecekte sınıflarımda kullanabilirim.
	4. Her türlü uzaktan eğitim platformunu rahatlıkla kullanırım.
F4	1. Öğretmen adaylarına uzaktan eğitim uygulamaları yapabilecekleri ortamlar sağlanmalıdır.
	2. Öğretmen adaylarının teknolojik yetkinliklerini geliştiren dersler çeşitlendirilmelidir.
	3. Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim öğretim becerisi kazanması gerekir.
F5	1. Sınıf öğretmenliği programının gelecekte tamamen uzaktan eğitim ile yürütülebileceğine inanıyorum.
	2. Uzaktan eğitim, sınıf öğretmenliği programında yer alan uygulama derslerinde (fen bilgisi öğretimi dersi, lab uygulamaları dersi,) etkili bir yöntem olabilir.
	3. Uzaktan eğitim gelecekte sınıf öğretmenliği programının önemli bir parçası olacaktır.
	4. Sınıf öğretmenliği programında uzaktan eğitimin bir seçenek olabileceğini düşünüyorum.
	5. Yüz yüze eğitimde derslere katılım zorunluluğu motivasyonumu azaltan bir faktördür.